

PT3 SEJARAH (KSSM) FORMAT TERBARU

TINGKATAN 2 - MENGIKUT BAB

Soalan-Soalan Bahagian C Terpilih

TINGKATAN 2 BAB 1 KERAJAAN ALAM MELAYU

SOALAN 1

Kerajaan-kerajaan Alam Melayu muncul sezaman dengan kerajaan-kerajaan luar yang lain.

- (a) **Jelaskan kerajaan-kerajaan luar yang sezaman dengan Kerajaan Alam Melayu pada abad pertama Masihi.** [4 markah]

- F1 Empayar Rom
- F2 Empayar Parsi
- F3 Empayar Kushan
- F4 Dinasti Han

- (b) **Terangkan hubungan yang berlaku antara Kerajaan-kerajaan Alam Melayu dengan kerajaan China.** [8 markah]

F1 Kerajaan Funan

- H1a Menghantar utusan pada abad ketiga
- H1b Memohon bantuan ketenteraan melawan Dai Viet

F2 Kerajaan Champa

- H2a Menghantar utusan pada abad ketiga
- H2b Memulihkan hubungan setelah berperang dengan sekutu China, Dai Viet

F3 Kerajaan Srivijaya

- H3a Menghantar utusan pada abad ketujuh
- H3b Mendapatkan pengiktirafan
- H3c Memperkukuhkan hubungan persahabatan
- H3d Memperkukuhkan hubungan perdagangan

F4 Kerajaan Kedah Tua

- H4a Menghantar utusan pada abad ketujuh
- H4b Memperkukuhkan hubungan perdagangan

F5 Kerajaan Angkor

- H5a Menghantar utusan pada abad ke-12
- H5b Memperkukuhkan hubungan persahabatan
- H5c Memperkukuhkan hubungan perdagangan

F6 Kerajaan Majapahit

- H6a Menghantar utusan pada abad ke-14
- H6b Menjalinkan hubungan persahabatan

[Maksimum 8 markah]

(c) **Penjalinan hubungan dengan kerajaan luar yang lain mampu mengekalkan kemakmuran negara.**

Mengapakah tindakan tersebut perlu dikekalkan?

[8 markah]

- F1 Bertukar-tukar kepakaran
- F2 Menarik kemasukan pelabur luar
- F3 Menstabilkan politik serantau dan antarabangsa
- F4 Memudahkan pasaran eksport negara
- F5 Menjalinkan kerjasama pertahanan
- F6 Memudahkan pengawalan kawasan sempadan negara
- F7 Memudahkan usaha menyelesaikan masalah
- F8 Mengekalkan keamanan negara

TINGKATAN 2 BAB 2 SISTEM PEMERINTAHAN DAN KEGIATAN EKONOMI MASYARAKT KERAJAAN ALAM MELAYU

SOALAN 2

Sistem pemerintahan beraja yang dilaksanakan dalam kerajaan Alam Melayu terbukti berjaya mengangkat kemasyhuran kerajaan dan pemerintahannya.

(a) **Huraikan sistem pemerintahan Beraja dalam kerajaan Alam Melayu.**

[6 markah]

- F1 Pemilihan Raja
  - H1a pemilihan raja berasaskan keturunan dan pembesar mengesahkannya
  - H1b keturunan diraja dianggap suci dan berdaulat
  - H1c raja juga boleh dipilih daripada golongan tentera
  - C1c seperti dalam kerajaan Funan dan Champa
  - H1d wanita keturunan diraja boleh dilantik sebagai pemerintah
  - C1d seperti dalam kerajaan Majapahit
- F2 Kedudukan raja
  - H2a semasa pengaruh Hindu dan Buddha berkembang, raja dianggap sebagai titisan dewa
  - C2a mesti dihormati
  - H2b kedatangan Islam memperkenalkan konsep Khalifah
  - H2e raja-raja sentiasa ditaati
  - H2d mengingkari raja dianggap mengingkari tuhan
  - H2e perbuatan tersebut adalah menderhaka
- F3 Gelaran pemerintah
  - H3a pengaruh Hindu dan Buddha memasyhurkan gelaran Raja dan Maharaja
  - H3b gelaran Sultan digunakan setelah kedatangan Islam
  - H3e raja juga digelar bagi menggambarkan kebesaran kuasa
  - C3c seperti Raja di Gunung dan Maharaja di Pulau
  - H4a terdapat golongan raja yang diberi gelaran mengikut identiti dan keunikan kerajaan mereka
  - C4a Raja Funan, Champa, Angkor dan Srivijaya yang menggunakan gelaran Sanskrit "varman"

[Maksimum: 6 markah]

(b) **Kemajuan dan kejayaan kerajaan Alam Melayu ditentukan oleh kebijaksanaan seseorang pemerintah.**

Buktikan pernyataan tersebut.

[8 markah]

F1 Pemerintah memilih lokasi yang strategik sebagai pusat pemerintahan, petempatan dan pelabuhan

H1a iaitu di pesisiran pantai atau lembah sungai

F2 Memperkembangkan kegiatan pertanian di kawasan subur

H2 contohnya di Angkor dan Majapahit

F3 Sungai juga berfungsi sebagai laluan pengangkutan utama

F4 Memilih tempat yang menjadi laluan antarabangsa, timur dan barat

C4 pelabuhan Oc Eo di Funan dan Palembang di Srivijaya

F5 Mengambil kira petunjuk arah yang memudahkan pedagang singgah di pelabuhan

C5a bukit atau gunung dan teluk

C5b Gunung Jerai yang menjadi mercu tanda kerajaan Kedah

H5 bukit dan teluk juga membantu dalam aspek pertahanan

[Maksimum: 8 markah]

(c) **Pada pandangan anda, apakah ciri-ciri kepimpinan yang perlu dimiliki oleh seseorang raja?**

[4 markah]

F1 Berakhlak mulia

F2 Bersifat jujur

F3 Bijak menyelesaikan masalah

F4 Sentiasa prihatin dengan kebajikan rakyat

F5 Pandai mengatur strategi

F6 Berperanan membaiki hubungan baik dengan negara lain

F7 Memiliki kebijaksanaan mengembangkan ekonomi negara

[Maksimum: 4 markah]

TINGKATAN 2 BAB 3 SOSIOBUDAYA MASYARAKAT ALAM MELAYU

SOALAN 3

Sebelum sistem tulisan digunakan dengan meluas, masyarakat kerajaan Alam Melayu terkenal dengan tradisi lisan.

(a) **Jelaskan tema-tema tradisi lisan tersebut.**

[4 markah]

- F1 Asal usul
- F2 Binatang
- F3 Nasihat
- F4 Seloka
- F5 Teladan
- F6 Adat

[Maksimum 4 markah]

(b) Pernyataan berikut berkaitan dengan sistem tulisan.

Kewujudan sistem tulisan membawa kepada perkembangan kesusasteraan dalam kalangan masyarakat.

Sumber: Baku Teks Sejarah Tingkatakait 2, halaman 44

Terangkan kegiatan persuratan masyarakat kerajaan Alam Melayu pada era tersebut.

[8 markah]

- F1 Kerajaan Funan
  - H1a Dibuktikan dengan penemuan batu bersurat terawal di Alam Melayu
  - H1b Bertarikh abad kedua
- F2 Kerajaan Champa
  - H2 Dibuktikan dengan penemuan batu bersurat tertua di Kauthara
  - H2a Bertarikh 192 M.
- F3 Kerajaan Srivijaya
  - H3 Dibuktikan dengan penemuan batu bersurat
  - H3a Karang Brahi dan Palas Pasemah
  - H3b Memerihalkan pengukuhan kerajaan
- F4 Kerajaan Angkor
  - H4a Dibuktikan dengan penemuan batu bersurat Sdok Kok Thom di barat laut Kemboja
  - H4b Mengisahkan pemerintahan Jayavarman II
- F5 Kerajaan Majapahit
  - H5a Dibuktikan dengan penemuan batu bersurat Trowulan
  - H5b Ditulis dalam bahasa Jawa Kuno bertulisan kawi
- F6 Kerajaan Kedah Tua
  - H6a Dibuktikan dengan penemuan batu bersurat
  - H6b Di Bukit Choras dan Bukit Meriam

- H6c Ditulis di atas pinggan tanah liat, kepingan emas dan kepingan perak
H6d Tentang doa
H6e Amalan dalam agama Buddha
[Maksimum 8 markah]

(c) Apakah nilai yang boleh diperolehi daripada kegiatan persuratan tersebut? [8 markah]

- F1 Bersikap kreatif dan inovatif
  - F2 Berfikiran rasional
  - F3 Bersedia menerima cabaran
  - F4 Yakin pada kebolehan diri
  - F5 Memberi pengajaran
  - F6 Tidak mudah berputus asa
  - F7 Meningkatkan ilmu pengetahuan
  - F8 Berdaya saing
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)
[Maksimum 4 markah]

TINGKATAN 2 BAB 4 MENGENALI TAMADUN

Soalan 1

Agama merupakan suatu sistem yang berkaitan dengan anutan, keimanan dan penyembahan terhadap tuhan manakala kepercayaan pula merupakan suatu pegangan yang diyakini dapat menjadi panduan dalam kehidupan.

(a) Masyarakat kerajaan Alam Melayu awal mengamalkan animisme dan dinamisme yang berkait rapat dengan alam sekeliling mereka.

Nyatakan ciri-ciri kepercayaan animisme dalam masyarakat kerajaan Alam Melayu.

[3 markah]

- F1 Kepercayaan bahawa setiap makhluk / hidupan / tumbuhan memiliki roh / semangat
- F2 Berkaitan dengan penyembahan *hyang* / roh nenek moyang yang telah meninggal dunia
- F3 Penyembahan roh nenek moyang memastikan keluarga yang masih hidup mendapat kebaikan / dihindarkan kesusahan di dunia

(b) Penyebaran agama Hindu dan Buddha telah mempengaruhi kehidupan masyarakat kerajaan Champa, Funan, Srivijaya, Angkor, Majapahit, Kedah Tua dan Gangga Nagara.

Terangkan perkembangan agama yang berlaku dalam Kerajaan Champa sebelum abad ke-15.

[3 markah]

- F1 Agama Hindu tersebar ke kerajaan Champa sejak abad keempat ketika pemerintahan Raja Bhadravarman

- F2 Raja Bhadravarman membina candi Hindu di lembah Mi Son yang dikenali sebagai Siva-Bhadresvara
- F3 Candi Dong Duong membuktikan penyebaran agama Buddha di Champa

(c) Agama memainkan peranan penting dalam kehidupan dan perkembangan budaya masyarakat kerajaan Alam Melayu.

Beri pendapat anda bagi menyokong pernyataan tersebut.

[4 markah]

- F1 Masyarakat mempunyai sifat terbuka
- F2 Agama memainkan peranan sebagai simbol penyatuan
- F3 Golongan agama mempunyai kedudukan / status yang istimewa dalam kerajaan
- F4 Candi dibina sebagai lambang keagungan kerajaan
- F5 Masjid dibina sebagai pusat ibadat / pendidikan / kebajikan

TINGKATAN 2 BAB 5 KESULTAN MELAYU MELAKA

SOALAN

Pentadbiran Sistem Pembesar Empat Lipatan yang mantap telah membawa keamanan dan kemakmuran kepada Kesultanan Melayu Melaka.

(a) **Terangkan tugas dan tanggungjawab setiap orang pembesar berempat di peringkat pusat.** [8 markah]

F1 Bendahara

- H1a Penasihat raja
- H1b Ketua turus angkatan perang
- H1c Pemangku sultan

F2 Penghulu Bendahari

- H2a Pemungut hasil atau ufti
- H2b Ketua segala bendahari
- H2c Ketua syahbandar

F3 Temenggung

- H3a Ketua polis dan penjara
- H3b Penguasa bandar dan kota Melaka
- H3c Pegawai protokol istana

F4 Laksamana

- H4a Ketua angkatan laut
- H4b Pengawal peribadi raja
- H4c Ketua duta

[Maksimum: 8 markah]

(b) Pemerintahan dan pentadbiran yang licin diperkukuhkan dengan sistem perundangan yang mantap.

Jelaskan undang-undang bertulis yang dilaksanakan pada zaman Kesultanan Melayu Melaka.

[8 markah]

F1 Hukum Kanun Melaka

H1a mula ditulis semasa pemerintahan Sultan Muzaffar Shah

H1b berkaitan hak keistimewaan, tanggungjawab raja dan pembesar

H1c Hukum Islam juga terdapat dalam undang-undang ini

H1d yang berkaitan dengan jenayah, urusan jual beli dan kekeluargaan

F2 Undang-undang Laut Melaka

H2a ditulis semasa zaman Sultan Mahmud Shah

H2b bertujuan menentukan peraturan pelayaran dan perdagangan

H2c menerangkan peraturan di laut, tertib berniaga dan tatacara berjual beli

H2d kandungannya berkaitan tanggungjawab nakhoda, anak kapal, kiwi dan syahbandar

[Maksimum: 8 markah]

(c) Sistem pemerintahan dan pentadbiran serta sistem perundangan yang teratur dapat dilaksanakan dengan adanya pemimpin yang berwibawa.

Huraikan ciri-ciri kepimpinan yang cemerlang dapat yang kita contohi.

[4 markah]

F1 Bersifat amanah/jujur

F2 Sentiasa bertindak bijak

F3 Cepak melaksanakan tugas

F4 Bertanggungjawab

F5 Taat setia kepada raja dan negara

F6 Prihatin terhadap kesusahan rakyat

[Maksimum: 4 markah]

TINGKATAN 2 BAB 6 KESULTANAN JOHOR RIAU

Soalan 6

Kesultanan Johor Riau mewarisi sistem pemerintahan, pentadbiran dan wilayah jajahan takluk dan naungan Kesultanan Melayu Melaka. Raja Ali yang merupakan putera Sultan Mahmud Shah dan Tun Fatimah telah mengasaskan Kesultanan Johor Riau. Baginda menggunakan gelaran Sultan Alauddin Riayat Shah I.

(a) Sultan Alauddin Riayat Shah I telah membina pusat pemerintahan di Kota Kara, Pekan Tua pada tahun 1528.

Terangkan keistimewaan Kota Kara.

[3 markah]

F1 Terletak di Kuala Sungai Telor, Pekan Tua

F2 Pagar kota dibuat dengan pancang kayu besar setinggi 40 kaki (12 meter)

- F3 Kota diperkuatkan dengan bedil dan meriam
- F4 Lokasi berhampiran sungai yang lebar / dalam memudahkan kapal dagang keluar masuk
- F5 Kawasan berbukit bukau di sekitar kota menjadi benteng pertahanan daripada ancaman luar

(b) Lokasi pelabuhan yang strategik telah membolehkan Kesultanan Johor Riau muncul sebagai pusat perdagangan yang unggul pada abad ke-16 dan ke-17. Jelaskan. [3 markah]

- F1 Pelabuhan Johor Lama / Batu Sawar / Panchor mudah dimudiki oleh kapal besar kerana Sungai Johor lebar dan dalam
- F2 Johor dapat mengawal lalu lintas kapal dagang dari Timur dan Barat kerana pelabuhannya terletak di kawasan selatan Selat Melaka
- F3 Pelabuhan Riau menjadi tumpuan para pedagang luar untuk mengurus niaga kerana lokasinya di persimpangan lalu lintas maritim amat strategik

(c) Andai kata anda pembesar yang dipertanggungjawabkan untuk menguruskan pelabuhan Kesultanan Johor Riau. Apakah usaha-usaha yang dapat anda lakukan bagi memajukan pelabuhan tersebut?

[4 markah]

- F1 Mengendalikan barang dagangan dengan cekap
  - F2 Menyediakan pelbagai kemudahan di pelabuhan
  - F3 Melaksanakan sistem naungan secara adil / saksama
  - F4 Melibatkan peranan Orang Laut dalam aspek keselamatan di perairan
- [Maksimum: 3 markah]

TINGKATAN 2 BAB 7 KESULTANAN MELAYU PAHANG, PERAK, TERENGGANU DAN SELANGOR

SOALAN 7

(a) **Jelaskan latar belakang Kesultanan Terengganu.** [4 markah]

- F1 Diasaskan oleh Sultan Zainal Abidin 1
- F2 Sistem pemerintahan baginda membawa kemajuan negeri
- F3 Memelihara kedaulatan kerajaan
- F4 Terengganu adalah negeri terakhir menerima Penasihat British

(b) **Terangkan sistem perundangan yang dilaksanakan oleh Kesultanan Terengganu.** [8 markah]

- F1 Berasaskan kepada prinsip keadilan Islam
- H1 Sejak pemerintahan Sultan Zainal Abidin I
- F2 Sultan Zainal Abidin III

- H2a Melantik Tengku Musa sebagai Ketua Jabatan Mahkamah
  - H2b Menjalankan urusan berkaitan keadilan
  - H2c Berkaitan dengan perundangan
  - F3 Tahun 1911, Undang-undang Bagi Diri Kerajaan Terengganu digubal
  - H3 Diamalkan
  - F4 Pelantikan hakim mahkamah
  - H4a Dipilih secara teliti daripada individu yang berkebolehan
  - H4b Mempunyai pengetahuan agama yang luas
- [Maksimum 8 markah]

- (c) **Pada pendapat anda, mengapakah undang-undang penting terhadap sesebuah negara?**
Beri penjelasan anda [8 markah]

- F1 Memastikan keamanan negara
  - F2 Menjamin kestabilan politikk
  - F3 Menjadi panduan untuk mentadbir negara
  - F4 Memberikan keadilan kepada semua pihak
  - F5 Mengawal tingkah laku masyarakat
  - F6 Menjamin kemajuan ekonomi
  - F7 Memudahkan pelaksanaan dasar-dasar pembangunan negara
  - F8 Mengelakkan wujud rasa tidak puas hati
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)

TINGKATAN 2 BAB 8 KERAJAAN KEDAH, KELANTAN, N.SEMBILAN DAN PERLIS

SOALAN 8

Setiap pemerintah kerajaan-kerajaan Kedah, Kelantan, Negeri Sembilan dan Perlis berusaha memantapkan kerajaan masing-masing dengan menjalin hubungan dengan negeri-negeri Melayu yang lain.

- (a) **Jelaskan asas penjalinan hubungan tersebut.** [4 markah]

- F1 Mengukuhkan kedaulatan
- F2 Mendapatkan pengiktirafan kerajaan
- F3 Kestabilan dalam negeri
- F4 Kemakmuran negeri

- (b) **Terangkan aspek-aspek yang mempengaruhi hubungan tersebut.** [8 markah]

F1 Keserumpunan

- H1a Persamaan aspek bahasa dan budaya
- H1b Memudahkan interaksi sesama kerajaan

F2 Geografi

- H2a Sempadan antara negeri yang berjiran

- H2b Sungai penting sebagai laluan perhubungan
- H2c Dikongsi bersama antara negeri
- H2d Berusaha menjamin keselamatan laluan tersebut
- H2e Menggalakkan hubungan dengan negeri berjiran

F3 Agama

- H3a Penerimaan Islam oleh pemerintah
- H3b Diperkukuhkan melalui kegiatan keagamaan
- H3c Menerusi peranan ulama
- H3d Berkongsi institusi pendidikan
- H3c Kehadiran penuntut dari pelbagai wilayah

(c) **Cadangkan tindakan yang boleh dilakukan untuk mengukuhkan lagi hubungan antara sebuah kerajaan dengan kerajaan yang lain.**

Beri pendapat anda.

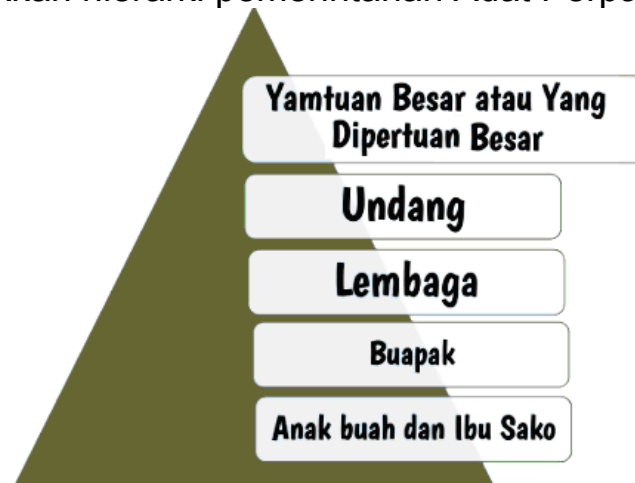
[8 markah]

- F1 Bekerjasama memajukan ekonomi
- F2 Mengelakkan perbincangan isu-isu sensitif
- F3 Menyelesaikan masalah secara berhemah
- F4 Melakukan penukaran kebudayaan negara
- F5 Mengamalkan dasar berkecuali
- F6 Memberikan bantuan kepada negara yang mengalami masalah
- F7 Mengadakan perjanjian antara kerajaan
- F8 Bertukar-tukar kepakaran

TINGKATAN 2 BAB 9 WARISAN KERAJAAN KEDAH, KELANTAN, N.SEMBILAN DAN PERLIS

SOALAN 9

Rajah berikut menunjukkan hierarki pemerintahan Adat Perpatih.

(a) **Rajah tersebut menunjukkan ketua-ketua adat pada setiap peringkat dalam hierarki pemerintahan Adat Perpatih adalah dipitih hasil daripada permuafakatan. Terangkan peranan dan fungsi ketua-ketua adat tersebut.**

[8 markah]

- F1 Ibu Soko mengetahui / memahami / menghafal adat / asal usul kelompok kekeluargaan yang diwakilinya
  - F2 Terlibat secara langsung dalam pemilihan/ pelantikan Buapak dalam kelompok yang diwakilinya
  - F3 Anak buah dalam Perut akan melantik seorang ketua yang digelar Buapak
  - F4 Buapak menjadi ketua rujukan dalam aspek yang berkaitan dengan adat dan hukum
  - F5 Lembaga merupakan Ketua Suku yang dilantik oleh Buapak
  - F6 Peranan Lembaga ialah memilih Undang /Penghulu
  - F7 Menjaga keamanan dan keselamatan
  - F8 Undang adalah ketua Luak yang dilantik oleh Lembaga
  - F9 Undang Yang Empat ialah Undang Sungai Ujong, Undang Jelebu, Undang Johol dan Undang Rembau
  - F10 Yang di-Pertuan Besar Negeri Sembilan dipilih oleh Undang Yang Empat
  - F11 Peranan Yang di-Pertuan Besar ialah sebagai ketua negeri
- [Maksimum 8 markah]

(b) **Sungguhpun Adat Perpatih telah menerima perubahan semasa, namun masih mengekalkan warisan keunikannya.**

Huraikan aspek keunikan Adat Perpatih pada hari ini.

[8 markah]

- F1 Jurai keturunan sebelah ibu diutamakan
  - F2 Setiap anak merupakan anggota suku ibunya
  - F3 Anggota suku dianggap sedarah kerana berasal daripada moyang perempuan yang sama sebelah ibu
  - F4 Pelaksanaan hukuman bersifat pemulihan
  - F5 Memberikan pertimbangan terhadap pesalah ke arah kebaikan
  - F6 Perkahwinan sesama suku tidak digalakkan
  - F7 Setiap suku dianggap sebagai sebuah keluarga besar / bersaudara
  - F8 Menggalakkan perkahwinan di luar suku bagi mewujudkan hubungan persaudaraan antara suku
  - F9 Seseorang lelaki yang berkahwin akan menjadi anggota keluarga suku isterinya
  - F10 Wanita yang berkahwin sesama suku akan hilang hak mewarisi pusaka, / manakala lelaki pula akan hilang hak untuk menyandang jawatan dalam adat
  - F11 Upacara Kedim melibatkan penerimaan orang dari suku lain atau orang luar untuk menjadi ahli suku
  - F12 Pewarisan harta pusaka oleh wanita supaya mereka tidak terabai
- [Maksimum 8 markah]

(c) **Pada pendapat anda, mengapakah adat resam warisan nenek moyang perlu kita pertahankan pada hari ini.** [4 markah]

- F1 Memelihara keharmonian masyarakat
  - F2 Membendung gejala sosial
  - F3 Menanamkan sifat toleransi
  - F4 Memupuk semangat bersatu padu
  - F5 Mengamalkan nilai murni
  - F6 Memelihara institusi kekeluargaan
- (Mana-mana jawapan munasabah)

TINGKATAN 2 BAB 10 SARAWAK DAN SABAH

SOALAN

Sistem pemerintahan tempatan di Sabah dan Sarawak mempunyai persamaan dan perbezaan.

(a) **Jelaskan ciri-ciri sistem kesukuan di Sabah.** [4 markah]

- F1 Diamalkan oleh masyarakat Kadazandusun, Murut dan Bajau
  - F2 Pegangan adat menjadi alat kawalan politik yang berkesan
  - F3 Orang Tua (Ketua Kampung) sebagai pemimpin utama menyelesaikan masalah
  - F4 Mempunyai Majlis Kampung dan Tukang-tukang Adat
  - F5 Majlis Kampung membantu Orang Tua dalam pengurusan adat dan kehidupan seharian
  - F6 Tukang-tukang Adat memastikan setiap upacara adat dilakukan dengan betul
  - F7 Matto'a adalah pemimpin Bajau di pantai timur Sabah
- [Maksimum 4 markah]

(b) **Terangkan pengaruh Kesultanan Brunei dalam sistem pentadbiran tempatan di Sarawak.** [8 markah]

- F1 Sistem pentadbiran dipecahkan kepada tiga bentuk
  - H1a Sungai Kerajaan
  - H1b Sungai Tulin
  - H1c Sungai Kuripan
- F2 Pentadbiran dijalankan oleh pentadbiran tempatan
  - H2 Wakil sultan atau pembesar yang memiliki wilayah tersebut
  - F3 Kawasan Sungai Sarawak diwakili oleh wakil Sultan Brunei
    - H3a DatuPatinggi
    - H3b Datu Bandar
    - H3c Datu Temenggung
- F4 Kawasan pedalaman ditadbir oleh Orang Kaya (O.K.)
  - H4a O.K. Beti di Padeh
  - H4b O.K. Antau di Rimbas
  - H4c O.K. Jugah di Lundu

H4d O.K. Gasing di Skrang

H4e Kuasa Kesultanan Brunei di Sarawak adalah berasaskan kepada sistem penguasaan tanah

[Maksimum 8 markah]

(c) **Jelaskan iktibar yang diperolehi daripada pelaksanaan sistem pemerintahan tempatan di negara kita.** [8 markah]

F1 Mengukuhkan perpaduan dalam kalangan masyarakat

F2 Berani dalam usaha mempertahankan hak

F3 Mematuhi arahan pemimpin

F4 Pelantikan pemimpin yang berwibawa

F5 Berbangga sebagai rakyat Malaysia

F6 Bijaksana dalam sebarang tindakan

F7 Berhati-hati dengan anasir luar

F8 Mempunyai semangat patriotisme yang tinggi

(Mana-mana jawapan yang munasabah)

[Maksimum 8 markah]